

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer, t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeitt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupan a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

F. é. april elejétől június fogytáig járó évnegyed es előfizetést postán 3 ft 30 krral, helyben borítéktalanul 2 ft 40 krral; April elejétől december végeig járó 3/4 évi előfizetést pedig postán és helyben borítékosan 9 frt, helyben borítéktalanul házhozhordással 7 frt 30 p.krral testvér lapjaira elfogad a' szerk.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Hivatalos ideiglenes felmentés 's előléptetés; halálozások; a' tiszavölgyi társulat választmányának hálafelirata; vizhang a' Tiszaszabályozás ügyében tett figyelmeztetésre Horvát Józsefől; Szabolcs megye közgyűlése; bihari levél; erdélyi ügyek; m. akademiái jelentés a' beérkezett pályamunkákról; a' magyar gazd. egyesület jövő júniusi közgyűlése tárgyai; budapesti napló.)

Spanyolország. (A' Narvaezféle miniszterium nyilatkozványa.)

Anglia. (Felső- és alsóházi indítványok vitatása Irlandot illetőleg; Palmerston lord a' rio la platai beavatkozásról; elegy.)

Franciaország. (Abdelkader táborozása; a' francia hadsereg 's gyarmat állásáról tudósítások; elegy.)

Németország. (A' borszlai egyházlap panasza egy kibágásról.)

Oroszország. (Czári rendeletek a' művészeti tulajdonjogot illetőleg.)

Lengyelország. (Thorni hírek)

Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Német István es. k. nyugalmazott vezérőrnagy, katonai ezüst-érempenzes 's ágyukeresztes, szárdíni sz. Móricz és Lázár-rend középkeresztese, hosszas háború korszakban király 's hazájának vitézül szentelt élete 73dik évében huzamos időig tartott betegkedés után vég-elgyengülés következtében Pesten folyó 1846 évi april 10én jobblétre szenderülvén, hideg tetemei april. f. hó 12kén husvét első napján délutáni 4 órakor a' váci utmelleli temetőben takarítatnak el. Debreczen e' közszereteti 's tiszteletű hős nemzedéke elnyúlt méltán keseregheti főleg a' miatt, hogy ivadék nélkül költözött a' dicsőült hamvadó többi vízét földhehez. Béke árnyékának! ha emlékezte meg is sokáig marand fenbajtársainál 's őszinte szívélyes nyájassága ismerősi, baráti 's tisztelőjűnél, megőrkönd pedig közhir szerint végrendeletileg némely intézetekre szánt hagyományban.

A' nm. m. k. udv. kinstár Spanyol Antal resuczai erdőszemlést oszadai szárszámartóvá alkalmazá.

Ö. cs. 's ap. k. felsége apr. 5én kelt kegy. leiratánál fogva gr. Mailáth Antal kir. magy. főkanzellárnak saját körlemére, gyengült egészségi állapotának helyreállítása végett, határozatlan időre távolléti szabadságot adni 's a magy. udv. kancellaria vezérletét m. kir. másod udv. főkanzellári minőségben eddigi alkancellár gr. Apponyi Györgyre ruházní; Bethlen Pál gróf es. kir. kamarást 's b. Szolnok megye főispánját pedig saját kértére ezen megye kormányzatától, legfőbb megelégtelése nyilványítása mellett, fölmenteni méltóztatott.

Halálozások. A' tiszaszabályozó társulatot 's vele az összes alföldi érdekeket súlyos csapás érte f. hó skán V árs ár helyi Pál az országos építésztnél hajózási felügyelő, magyar akad. rendestag, 's a' Tiszavölgy-szabályozásra megválasztott igazgató mérnöknek hirtelen halála által. Irt napon t. i. midőn a' választvány a' társulat belső létegesítése fontos tárgyaival foglalkodnék, mely célra vonatkozó technikai munkálatok előállításában a' nevezett egyed is hathatós részt vón, 's kinek közösen elismért szaktudományi jártassága e' korszakos vállalat létesítésére oly biztos kezességül szolgált, tanácskozási teremből kiléptekor m. Károlyi György gr. házánál szélhűdés rohanta meg, 's e' rögtön nyavalya súlyosult a' következtében daczára minden orvosi segélynek éjféltájban elis költözött az élők sorából 52 éves pályá után, hitvese szül. Sebők Mária 's Paulina (Stuller Ferencné) Mária, Amália és Berta leányinak mély keservőkre. Vásárhelyi Pál a' pályaszakul választott tudománymezőn kitűnő tulajdonú egyediség volt, miért a' magy. tudom. akademia matematikai osztályának rend. tagjai sorába fűz, 's most, midőn munkássága fénypontját, legszebb 's hervadhatlanabb korszakját aratandó, családjá boldogítását megalapítandó, 's a' nagy kiterjedésű — eddig posványosságban heverő földdel megajándékozottandó magasztos háláját megérdemlendő vala — leleke kiszáradt porhüvelyéből egyszerű pályája 's érdemdiya küszöbén. De élni fog azért emlékezte soknak lelkében 's megmentendi őt enyészettől. Aldás hamvait!

Koronay Frigyes temesiki kamraigazgatósi tollnok f. évi mart. 19én meghalozott.

A' tiszavölgyi társulat legközelebb lapunkban említett hálafelirata fels. urunkhoz köv. hangzik: Fels. Császár és apostoli Király, legkegy. urunk! A' felséged kir. székéhez törhetlenül hű magyar faj eredeti telepje a' Tiszavölgy szabálytalan folyóinak súlyos csapásai alatt mély pangásba 's erőtlenségbe sülyedvén, a' naponként fenyegetőbb vész elhárítására társulatba szövötközött. Melly midőn az előkészületek iránt tanácskozték, öröm felemelő érzéseit közt tapasztalá, hogy Felséged atyai gondjai e' vidék sorsát is felkarolák, mert az egész Tiszavölgy vízi térképei legnagyobb részben készen álltanak.

E' fontos nehézség Felséged kegyelme által már előzőleg el levén hártva, a' társulat gondjait a' végrehajtási költségalap foglalá el.

De mélyen érezé az körének korlátait 's tisztán állott előtte: hogy e' tekintetben is a' királyi kegyelem a' legdúsabb forrás, mellybe vetheti reményeit. És valóban, Tiszavölgy hű népének forró reményei 's esengő szavai felhatottak Felséged atyai szívéhez. Mert ime, hódoló érzések közt értjük hazánk mélyen tisztelt fens. nádorának kegyes leiratából: hogy Felséged atykirályi jósaága vállalatunk végbehajtására nyílt tért 's eszközöket nyujtván, bennök egy újabb fénylő bizonyosságát tünteté elő magyar nemzetiséget ápoló's vidékünknek a' közhazáccival válhatlan kapcsolatban álló érdekeit atyai szívében hordó kegyelmes indulatának

Felséges ur! ennyi jószág 's kegyelem érzete 's az ezek által mindinkább felbuzduló nemzeti közbizodalom jótékony eredményének felgondolása, valamint a' boldog jövendőnek — mi ez által reánk derülni fog — biztató reményei, átmelegíték szívünket 's mi most bensőnk legszentebb sugallatának hódolunk, midőn jobbágyi alázattal bátorkodunk kifejezni legmélyebb háláérzelünket legmagas királyi kegyelméért, melly által a' Tiszavölgyre 's általa közvetve egész hű magyar nemzetére az újjászületés 's anyagi és szellemi felemelkedés napját felderíteni méltóztatott, hódoló tisztelettel esedezvén, hogy ugyanazt megkezdett nagy vállalatában ezentul is atykirályi jósaágával 's kegyelmével ápolni és gyámolítani méltóztatassék.

Többiben es. kir. legmagas kegyelmébe ajánlottak jobbágyi hódolattal öröklünk es. 's ap. kir. Felségednek sz. k. Pest városban mart. 31's köv. napokon tartott ülésünk-ből legalázatos szolgálói 's örökös hűségű alattvalói a' tiszavölgyi társulat központi választványa.

Vizhang a' Tisza-szabályozás ügyében tett figyelmeztetésre. *) A' Bp. Híradó és Jelenkorban t. Győröcskey Mihály ur a' Tiszaszabályozásnak ezéül tüzött sikerteljes végeredménye tekintetében oly ritka fontosságú körülményt pendít meg 's meleg részvétellel ajánl az illetők méltó figyelmébe, melly ime vállalat megkezdése előtt kifejtendő 's tisztára hozandó lényegeseb kérdések közöl, mondhatni, egyike a' legnagyobb nyomatéku technikai főkérdéseknek. Nekem, kinek a' szerenese jutott, miszerint a' szönyegre hozott tárgyról bő tudomást és bizonyos adatokat szerezhettem, hazafüni kötelességem érzetében lehelten tollat nem emelnem, lehelten, e' tárgy igen nagy hasznu érdekénél, Gy. ur meleg érzetű figyelmeztetésénél 's a' szakértőkhez intézett fölívásnál fogva kellő felvilágosítást nem adnom. 'S jóllehet személyem mostan távol van a' kérdéses vidéktől; de lellem annak kebléből iratja velem következő igénytelen soraimat, mellyek ha előre méltán várható hatás nélkül pusztán nem hangzanak el: e' tárgyban néhány év előtt több hónapon át tett fáradozásimat sokszorososan jutalmaztatva látom.

Minden hydrotechniai nagy tervezetnek egy bizonyos főeszmén kell alapulni, melly ha testesítettik, a' biztos eredménynek lehetetlen kimaradnia. Az alapeszme, jóllehet többször a' helyszíni viszonyok 's körülmények minden oldalról hosszabb megfontolásából 's kimerítő meghányásából eredő mély combinatióknak egyedüli szüleménye; ha egyszer azonban megszületett, lényegében oly egyszerű szokott lenni: hogy annak tiszta valóságáról 's életbe léptetésével eszközözendő biztos sikeréről alapos magyarázat és felvilágosítás mellett mindenki meggyőződhetik. A' folyó-szabályozási alapeszmét szoros értelemben a' tervező nem a' felmérési, szintezési, számítási 's egyéb előleges mérnöki munkákból vonja ki; hanem a' hely színén előleg tett szoros szemléleti vizsgálatból kell az alapeszmének megfogaszani a' tervező agyában, és csak ennek irányt mutató vezérfonalán kifejtendő részletek tervehz szükséges adatok megszerzésére kell a' mérnöki előleges munkák véghezvitelét elrendelni, mellyek aztán végkép tisztába hozzák 's megerősítik az alapeszme helyességét, létesíthetőségét, vagy néha a' szerzett bizonyos adatokhoz képest, azt némileg módosítanijavasolják. Egy kiterjedt folyamatszabályozás alapeszméjét, — főleg hol több nagy víz, sük téreken folyva különfélekep elágazó medreivel egymás viszonyaira kölesnösen hat — csak éles belátásu 's gyakorlati talentum szilőttjének lehet és kell tekintenünk, mellynek kitűzött való-sításához a' mérnöki számtételek, fölmérések, szintezések

*) Beküldetett a' szerző által, szerk.

's egyéb előmunkálatok, mint biztos vezetők és utmutatók tekinthetők. Összege pedig mindazon szükséges részletes teendőknek, mik az alapeszme vezérfonalán megállapított szabályozási cél elérése végett javasoltatnak, teszi a' szabályozási tervet, melly ha rajzokban is testesítve adatik elő, képezi a' szabályozási tervrajzot. Melly nagyobb hydrotechniai tervezet ill. alapeszme nem lelkesít, az nélküli a' biztos eredmény jelképét, nélküli a' részletes munkálatok összhangzása gyújtóját 's ezek létesítési sorozatának rendszerét 's végre oly tervezet characteristicaja tétovázás, ingadozó bizonytalanság szokott lenni. Ezen rövid bevezetést addig is, míg folyóink szabályoztatása körül iránynezeitem rövid idő mulva bővebben előadnám, némi tájékozásul teszem 's azt általányosan kívánom értetni minden nagyobb hydrotechniai tervre nézve.

T. Gy. ur figyelmeztetéséből kivonatképe következő kérdés állítandó fel: *Vajjon a' kerecseni 6 ezer öl = 1 1/2 mérföld hosszsu átvágás munkába vitéssék é, melly 40,890 öl = 10 1/4 mérföld hosszsu tiszai folyást közredlen megszüntet? vagy a' helyett csak a' 10 1/4 mérföld hosszsu folyáson, több apró részletes átvágás vitéssék é, mellyek által a' 10 1/4 mérföld hosszsuág, legfeljebb 9 mérföldre olvadna?* Ezen kérdés-re igen alaposan felelt meg maga Gy. ur, midőn azt mondja: *mind hajózási, mind kereskedelmi 's így pénznye-reségi, mind árcizektől menekülhetési állapotunk a' kerecseni átvágást javasolják,* 's én tökéletesen egyet-értek Gy. urral. Miután pedig nemcsak szoros szemléleti vizsgálat, de mért adatok után is körülményesen *) ismément azon földzet alkatát, mellyen a' kerecseni átvágás vonalának huzatnia kell: bátran merem állítani, hogy tekint. Zemplény, Szabolcs, Ung, Bereg és Szatmár megyékre nézve a' kerecseni átvágás kulcsa a' Tiszaszabályozásnak 's alapeszméje e' vidék szabályozási tervezetének, melly ha való-sítottatik, az előre várt biztos sikernek 's a' ezéül tüzött végeredménynek lehetetlen kimaradnia. Állításom valóságát következő védokokkal mutatom meg 's világosítom fel:

1ször a' kerecseni átvágás, minthogy 10 1/4 mérföld hosszsu folyást 1 1/2 mérfölddel nélkülihetővé tesz, a' saját utja által fölemesztendő esesen kívül legalább is 9 láb-al sülyesztené Kerecsennél alább a' Tisza vizét, azaz 9 láb esést szerez Kerecsentől fölfelé a' Tisza folyásának, mi pedig a' Tisza folyó viszonyait tekintve, oly iszonyu nyeresége lenne a' felső vidéknek, hogy azt különben semmi áron és semmi uton 's módon nem szerezhetné meg. Nagy hatást eszközzene a' kerecseni átvágás legalább is 12 mérföldre fölfelé, ugy maga a' Tisza, mint a' Kraszna, ecsedi lap, Szamos és a' Tiszába ömlő egyéb kisebb folyók viszonyaira 's mondhatni ezek sikerteljes szabályoztathatásuk alapját alkotná, mit bővebb magyarázat nélkül is ugy hiszem mindenki alapos gondolkodás után világosan átláthat.

2ször Kerecsen és Vörösmart között létező nagy kanyarulat mentiben egyedül a' tiszaparti vízöntéses tér, nagyobb részint Szabolcs megyében, mintegy 25 ezer holdat teszen; ha tehát a' Tisza folyása innen kivéttetik és a' kerecseni átvágás által másfelé, meglehetősen eltávolítva vitéttik, 25 ezer hold a' Tisza árjaitól azonnal 's közvetlen meg-szabaduland.

3ször Csaptól Kerecsenig 's innét fölfelé közel Ujlakig, a' Tiszának számos hatalmas felretörései (eruptióji) vannak, mellyeken a' Tiszából kiomló iszonyú víztömeg nagyobbbrészt a' Latorczába nyomul 's ennek völgyeletén ártengerként a' sokkal alacsonyabban fekvő Bodrog völgyébe nagy sebességgel rohan, mivel pedig a' Bodrog völgye csekély eséssel bír, azon hasonló sebességgel le nem húzódhatván, Pál földje, Sz. Mária, Szinyér, Rad'sat. helységek környékén szerfölött magasra árad 's itt illetőleg a' földszínen fölü 0—12 láb magasságra emelkedik 's ez által egyszersmind a' Bodrogra ömlő Ondava, Toplya, La-

*) Vajjon a' föld minősége tökéletesen ismérétes é a' tisztelt beküldő előtt az egész 1 1/2 mérföldnyi vonalon, mellyen az átvágás történék, mi csak megfúrás 's így a' földrétegek szigorú vizsgálata által eszközölhető teljes bizonyossággal? mert e' lényeges ismément nélkül a' földzet alkatát alig állíthatni körülményesen ismémentnek hiedelmünk szerint. Illy furási kísérletek pedig ott még alig történtek tudomásunkra, Szerk.

borez, Ung'sat, folyók, melyek aztán hasonlóan rendkívül magasra duzzadnak. A Bodrogközben többször tapasztalható rendkívül nagy vizeket tulajdonképp tehát nem egyenesen a Bodrog's az ebbe szakadó folyók tájvízei okozzák, hanem az említett nagy szakadások, melyeken Ung és Zemplény megyék roppant térei előntésével, a Tisza magát exonerálni szokta. A kerecseni átvágás elvonván a Tisza vizét legrosszabb és legbetegbb állapotba helyezett részétől és szerfölött megroconsolt nagy görbületétől, közvetlen azonnal megszünteti a Csaptól Kerecsenig létező tiszparti szakadásokat, innét pedig, a szabályozásnak fölfelé terjedtével, a nyert 9 láb eséssel eszközölt vízlesüllyesztés által közvetve meg fogja nagyobb részben szüntetni a tiszai felsőbb eruptiókat is. Ezekre nézve világos, hogy a kerecseni átvágás, valamint egy részről Zemplény és Ung megyék nagy terjedésű környékeinek árvizektől szabadulását közvetlen fogja okozni: ugy más részről egyszersmind ezen megyéken keresztül folyó vizek biztos rendezhetőség alapját alkotandja; főleg ha a Latorca Csapnál az üresen maradt Tisza ágyába bocsátatik 's ez által a csekély esésű Bodrog tájvízei tetemesen kisebbítetnek. Megbecsülhetetlen kincs tehát a kerecseni átvágás Ung és Zemplény megyékre nézve is.

4szer Az előbbi pontra következő ellenvetést gördít-hetne valaki, a harmadik pont alatt kifejtett czélok el lesznek az által is érve, ha a Kerecsen és Vörösmart közt létező nagy kanyar csak részleges több apró átvágást fog kapni; a mennyire pedig ezek a viz színét oly annyira, mint maga a kerecseni átvágás, nem süllyesztenék, töltések fogják két felől 72 ezer ölben = 18 mérföldben övezni a Tisza folyását, 's ezek fentartván a kérdéses vidékben a Tisza vizét, megakadályoztatják annak a Latorca és Bodrog völgyébe ömölhetését. Ki illy ellenvetést tenne, bizonyonnan nem isméri a helyszín viszonyait 's alaposan eléggé meg nem fontolta a nevezetes körülményt. 18 mérföld és pedig néhol nagyszerű töltéskészítés legalább is 12-14 részleges átvágással, többszörösen haladná a kerecseni átvágásra fordítandó munkát, 's mind e mellett a legnagyobb czélok elérve nem lennének! Megmaradna t. i. a Tiszának 9 mérföld hosszú görbülete (a hajózásnak is roppant kárával) a kerecseni 9 lábnyi esés, mely a felsőbb vidékre különös nyereségnél tekinthető, el volna veszve; ha a Latorca Csapnál az üresen maradó Tisza ágyába nem bocsátathatnék, mi által a zemplényi és ungi folyók rendezetlenségére egy nevezetes körülmény elmellőztetnék; a Tisza vize Kerecsentől Vörösmartig kellőképp nem süllyesztethetnék, és szabályozása töltések által nem gyökeres csak palliatív lenne, mert a töltések legerősb alkotása mellett is megtörténhetnék, hogy a Tisza árja a hosszan nyúló töltéseket itt v. amott átszakítaná 's még rémitőbb erővel nyomulna a már biztos állapotba helyezve gondolt vidékre. En megvallom a töltési rendszerrel eszközözendő szabályozást mindenkor csak palliatív és másodrendűnek tartom, elsőnek 's gyökeresnek pedig azt, ha a folyó magas vizei nagyrészen természetes partjai közé szállíthatnak *) csak ott kívánom a töltéseket használni, hol a folyó nagyobb vizei a létező körülmények miatt természetes partjai közé nem süllyeszthetők, hol völgyeleték, szakadások 's néha partalacsonyosságok jönnek elő, melyek felmagasítása 's kiegyenlítése a többi parthoz 's a folyó viszonyaihoz képest a terv szerint szükséges. Különben is tudjuk, hogy a töltési rendszer a folyókra nézve veszedelmes, mert ezek ágyait még inkább feliszapoltatják. Világos példa erre Hollandia.

5szer A folyóknak az anyaágyból félretörései ottan

*) Minden félreértés mellőzése végett meg kell itt jegyezni: hogy én a folyóviz ágyának tulságos alászállítását ellenkezőleg szinte kárthatom; mert az által, mint honunkban is több kisebb völgyben végrehajtott ásások példaként tanúsítják, a folyó völgyeletének terményező ereje megsemmisül. Mennyire lehet 's mennyire szükséges a szabályozás által bizonyos folyónak vizágyát 's a szerint vizállását lesüllyeszteni? első leglényegesebb főkérdés a szabályozás eszméjében: 's ezen kérdés az ügyes tapintatu szakértő által egyedül a folyó egész völgyeletének jellege, annak minden helyszíni viszonyai, egy a beömlő mellékpatakok és folyók sajátosságos természetének tökéletes ismerete 's megfontolása után a kérdésben levő folyónak eséséből, víztömegéből 's ágya földének fajából állapítható meg 's tulajdonképp ezen kérdés: lehetséges é, szükséges é, 's mennyire szükséges a czélba vett szabályozás által a folyó ágyát süllyeszteni? legnagyobb titka, 's a tervezet-készítésben vezérlő lelke a szabályozásnak ugyanaz, hogy ennek minden részletes mütételeit annak fualma szerint szükség intézni, habog a szabályozást ok-szerűen akarjuk végrehajtani. Mindenek előtt tehát ezen kérdés iránt kell tisztába jöni, 's ezt szükség megállapítani; mert például a közt: hogy egy folyónak vizárja nagyobb részben csak roppant töltésekkel korlátoztassék, vagy ellenben minden töltés-mellőzéssel tulságosan borzasztó mélységre, melyet tán esésénél fogva a víz ereje eszközölhet, lefenekeltessék, kell középútnak lennie, melyet helyesen meghatározva az avatott szakértőnek kimutatni 's a szabályozást ahoképp fogantatosítani legfőbb hivatása. Miről azonban más alkalommal bővebben. H. J.

szoktak létezni, hol a szabad lefolyhatásnak akadály tételek, ehzeképest nagyobb folyóknál jobbra csak a szerfelett görbült kanyarok tájain tapasztaltatnak az oldal-kítörések, mivel ezek többé kevésbé mindenkor akadályoztatják 's visszatartják a szabad lefolyhatást. A Kerecsen és Vörösmart közt létező nagy kanyart műértőleg úgy kell tekintelnünk, mint egy nagy sarkantyút, mely 9 mérföld hosszú gátat vet a Tisza szabad lefolyhatásának 's így ezen nagy kanyar környékén főképp Csaptól Kerecsenig mindig hatalmasan törni fog a Tisza vize a töltésekre 's erőködni, hogy magát az alacsonyabban fekvő ungi és zemplényi vidékre exonerálhassa; egyedül töltések által tehát a nevezett két megyében nagy kiterjedésű térek nem lesznek eléggé batorságosítva.

6szor. Csaptól Kerecsenig a Tiszának számos nagy félretörései vannak, melyeken midőn vizének tetemes részét az ungi és zemplényi vidékekre ömleszté, megoszlatja erejét; naponkénti tapasztalás után pedig közönségesen tudjuk, hogy oly helyeken, hol valamely víz erejét megoszlatva szerteszét szokott ömleni, annak medre legrosszabb állapotba süllyed, valamint hogy Csaptól Kerecsenig a Tisza folyása is csakugyan legrosszabb állapotban létezik. Ezen kérdéses szakaszban tehát a czélba vett néhány apró átmetszés nem képes megigazítani a Tiszának egész folyását 's ezt kellő emészthetési állapotba nem hozhatja, következésképp itt a töltéseknek, hogy még is némi bizossággal ellenállhassanak a Tisza árjainak, nagyobb testületűek 's költségeseknek kell lenni.

Az elősorolt fenebbi 6 pontba foglalt védokok 's bizonyos adatok kellő figyelembe vétele után látnivaló: hogy a kerecseni átmetszés Zemplény, Ung, Szabolcs, Bereg, Szatmár megyékben kulesa a Tisza 's az ebbe ömlő mellékfolyók szabályozásának, pedig a felhozott nagy fontosságú tekinteteken kívül van még több előnye is a kerecseni átmetszésnek. Nevezetesen

1) A kerecseni átvágás tére elfoglal 321 holdat, az általa nyerendő 's feliszapolandó Tisza folyása teszen 1818 holdat, tehát 1521 hold föld tiszta hasznul előidézettnek. Ez alkalommal Gy. ur figyelemzetésére, midőn azt állítja: — *„Nem úgy áll a tény, mint némelyek képzelik, hogy a medrét a Tisza beiszapolja; igen is beiszapolja az ő meder két torkolatát néhány ölnyre, maga pedig a meder örökké haszonvehelten marad,“* nem mellőzhetem el következő észrevételemet. Igen is színi szokta felönteni 's beiszapolni holt medrét minden viz, ha ez magára nem hagyatják; hanem, ha előleg feltöltött torkolata időnkint mélyebb árkok által felnyitattik, hogy a magasb víz állásnak vastagabb iszappal uszó alacsonyabb részei is áthuzódhassanak a holt medren, 's az élő ágyból folyton új viz nyomulhasson az ő mederbe, hol annak iszapja tökéletesen megszüretek, főképp ha a holt meder rőzsefonásból bizonyos módon készült álgállásokkal néhány helyen ellátattik. Ezen egyszerű, de nagyfontosságú mütétel mellőzésevel tökéletes igazsága van t. Gy. urnak; mert a viz legelőbb is holt medre két torkolatát néhány ölnyre szoktamagasan felönteni, ha tehát a torkolatok meg nem nyitattak, csak a magasb, kevésb iszappal terhelt vizek nyomulhatnak az ő mederbe 's ha egyszer a két torkolat között kitérték, a viz a két torkolat feltöltése magasságaig soha meg nem ujul, hanem marad az álló, tiszta megsziirt viz, következésképp a két torkolat közti tér soha fel nem iszapoltathatik. —

2) A kerecseni átvágással 9 mérföldnyi Tiszafolyás a legrosszabb szakaszban nélkülözhetővé lesz 's ezzel nélkülözhetővé 72 ezer öl töltés. 'S most uraim! képzeljük csak a szabályozás után is illy tetemes szakasznak jó karban tartása mennyi költség, gond és fáradsággal jár!

3) A kerecseni átvágás a tiszai magasságnál nagyobb részben emellett földeseten *) vitetvén, a part-környéki új vidékeknek kiöntéseket nem okozhat 's ugyanezek oknál fogva töltésekkel nem lesz szükség azt környezni, 's még is tökéletesen biztosítva lesznek az érdeklettek a vízkicsapástól. Mily nyereség tehát magában az: hogy illy rövid úton, melynek jó karban tartása helyzeti kedvező viszonyainál fogva ugyszólván semmibe sem kerülend, — 10 1/4 mérföld roncsolt folyású Tiszát megsziirtethetünk és 72 ezer öl töltést nélkülözhetünk! ?

4szer. A kerecseni átvágás, mint részletes számításim mutatják, legfőljebb 70-80 ezer pengőbe fog kerülni, midőn a 72 ezer öl töltés, megannyi apró részleges átmetszéssel nagyszerű vagy ötször annyiba kerülend.

5szor. A 72 ezer öltre terjedő töltések közti földvesztesség, Gy. ur helyes számítása szerint 2618 holdat tesz; 's

*) Ezen emellett földeszet nem dombos é jobbadán, 's nem áll é nagy részben futó homokból? mert az illy posza sívány elemből álló magaspartok tartósságához a szélsőprés 's omladékonyosság miatt alig lehet állandó bizodalom, 's e körülményről csak a furás általi földállapot-vizsgálás világosítat 's győzhet meg alaposan. Szerk.

im a kerecseni átvágással ezen szép térség is egész nyereség gyanánt tekinthető.

Ezekután következnek: hogy a kerecseni átvágást semmiképp ne mellőzzük el, nehogy végre is annak munkába vételét megtenni 's fősvénykint utóbb is a sok előleges experimentálgatással kétszer költeni kénytelenítessünk; mert napkint világos annak nagyszerű haszna 's épen azért bizonyos annak sikerteljes végeredvénye.

Mielőtt bezárnám értekezésemet, egy balvéleményt és csupa tulzó aggodalomból származott álhiedelmet kívánok röviden elenyészteni. Találkozunk olyanok, kik a kerecseni átmetszésnek egy árnyékoldalt tulajdonítanak, t. i. azt, hogy azon hamarabb folyhatván le Kerecsentől a viz, Vörösmartól lefelé a Tisza mentiben nagyobb árvizeket fog okozni. Ha ez tökéletesen így állana is, az innen eredő aggodalmat megsziirtetné azon feltétel, hogy a Tisza folyása alább is fog szabályoztatni 's vízemészthetési képessége egyenlő állapotba hozatni. De különben is azon hiedelem csak ugy bírhatna némi valósággal, ha a Tisza medrét üresnek gondolnók 's így a Kerecsen és Vörösmart közti nagy kanyar által eszközölt nagy akadály miatt kevés időre a viz nagy tömegben lefolyhatását késni képzelnók; azonban egészen máskint áll a dolog akkor, ha a töltések közé szorított viz a kerecseni kanyar mentiben már nagy magasságra felnött 's ez által az akadályokat meghágyva, magas állásánál és bő keresztelvényénél fogva, magának szabadabb lefolyhatást szerezhetett, mert ekkor, a mennyiben eleinte késett nagy tömegben ömleni a viz, az akadályoknál bevárván egymást 's így összetördölve, most annál nagyobb tömegben ömlenek egyszerre az alsóbb vidékekre. Ha pedig az akadályok nem léteznének, oly nagy tömegre soha nem gyűlhetnek össze a vizek; mert a nagyobb emészthetési képességgel bíró szabályzott folyónál, például az első nap nagyobb tömegben folyhat le a viz 's így a másodnap lefolyandó viznek hely adatik. Ezt igen egyszerűn következésképp világosíthatom fel: Képzeljünk egy vízelenes oldalakkal ellátott nagy edényt 's ennek felső részében oly bő lyukat, melyen abba naponkint folytonos folyás mellett 50 akó viz beömlhet, most képzeljünk még az edény egyik oldalán fenekétől fölfelé oly keskeny nyílást, hogy azon az első napi 50 akó beömlésével, csak 20 akó folyhatott ki, másnap az ujlag beömlött 50 akóval az edényben a víz állás növekedni fog, de egyszersmind már 20 akónál több folyhat ki, mert a vizek magasabbra nőtt állásánál fogva a kifolyásra alkalmazott keskeny nyíláson több nyomul ki, 's így a kifolyhatás mindig szaporodni fog, míg az edényben bizonyos magasságra felnött vizállásnál a nyílás is képes lesz 50 akó vizet megemészteni. Így van ez a folyóknál, hol az akadályok csak addig késleltetik a vizek lefolyását, míg nagy mennyiségre nem szaporodnak, midőn azután egyszerre az akadályokat meghágyva, annál nagyobb tömegben ömlenek az alsó vidékre. Így volt 1838ban a Dunánál, midőn Pestnél a viz a jég miatt megdugult, és szerfölött nagy állásra emelkedett, az utó idők alatt Adonyánál tetemesen leszállott, de végre meghaladván az akadályokat egyszerre annál nagyobb tömegben özönlött az alsó tájakra is. Ép innen fejthető meg azon körülmény is, miszerint a szabályzott folyók mentiben tömegre nézve kisebb vizek tapasztaltatnak, mint azelőtt; mert szabályzott állapotban a vizek egymásután hamarabb lehozódnak 's így soha oly nagy tömegre, mint különben, nem gyűlhetnek össze; mivel az első, másod és harmadnap eső- vagy hóvizek, a gyorsabb lemenetel miatt egymást utól nem érhetik.

A kerecseni átmetszés ellen azon nehézséget sem lehetne előgördíteni, miszerint az a Tisza esését 's ez által sebességét oly szerfölött nevelné, hogy a hajózásra nézve káros befolyással lenne. Első években, míg a szabályzás tökéletes állapotát el nem érte, ezen állításnak némi valóságot csakugyan tulajdoníthatni, azonban később a Tisza, minthogy fenekén kö nem létezik, mostani esésére szállítja magát mint tapasztalás után minden folyó, ha csak feneké szilárdsága, vagy az annak vetett akadályok ellen nem állnak, szabályozás előtti esetre szokta magát leszállítani; 's így a Tiszánál is a rövidített út által szerzett tetemes esésnyereség a viz lesüllyesztését okozza, a sebességet pedig kevésbé, 's csak annyiban nevelné, mennyiben a Tisza rendez vizállásának szorultabb és nagyobb mélységet eszközölene, mely körülmény a Tiszánál nagyon is kívánatos, és a szabályzás egyedül czélul tűzött eredményének tekinthető.

Mindezekután t. Gy. urral egyértelműleg azt mondom: hogy az előadottakból világosan kitünik, miként mind hajózási, mind pénznyereségi, mind pedig árvizektől menekülthetési állapotunk a kerecseni átvágást javasolják. 'S ennél fogva ohajtásom végre az hogy ezen igen nagy fontosságú tárgyat honosim 's főképp gróf Széchenyi István ó excellentiája 's a központi választvány kellő figyelembe venni méltóztassanak. A nagymélt. gróf nagy tettek mezején edzett ritka szilárdságu magas lelkiületének csekély erejébe kerülend leküzdeni azon akadályokat, melyek a kerecseni átvágással ezen szép térség is egész nyereség gyanánt tekinthető.

recseni átvágás létesítésére mérve vannak, s ezen nagyobb-szerű százezrekre áldást gazdagon árasztó tiszai vállalat kiküzdésével is tetézni fogja a nemzet szívébe vésett, korszakot alkotó és szellemét örökítő nagy tetteinek halmazát, és százezrek ajkai örök hálát rebegnek a magas grófnak. Horváth József, hontmegyei mérnök.

Szabolcsból. Mult martiusban Szabolcsmegyének két közgyűlése volt. Az egyiket 16kán, a másikat 30kán kezdte. Amabból a RR. felírás által megkérték ő felségét, miszerint részint a bevégzetlen sürgetős reform-kérdések, részint a galicziai események tekintetéből, mielőbb országgyűlést tartani méltóztassék és ezen kérelmek pártolására a testvér törvényhatóságokat is fölhívati rendelék, Galiczia sorsa minden esetre érdekelvén Magyarországot, mellynek koronájához követeltetik az.

Mart. 30án Sombory Imre főispánhelyettesi székét foglalta el. Miután ő mlgának előre hivatalosan meg volt írva, hogy beigtatásánál a RR. egészen szenvedőleg viselendik magokat s az egész ünnepélynél semmi örömet nem fognak nyilvánítani: is maradtak a szokásos sallangok és czafrangok, az arisztokratiai lét mint megannyi bélyegei. Mindenekelőtt ő mlga többek kíséretében a r. kath. aztán a ref. templomokba ment, melly utóbbiban jeles alkalmi föhásztrebeggett mindenen urához a jeles lelkész. Könyörgés végeztével a nagy terem olly szép közönséggel s olly zsúfolva telt meg, a mint azt nálunk igen ritkán láthatni. Megjelenvén ő mlga a RR. közepett s elnöki székébe ülven, szép reményekre jogosító lelkületet s törvényszerű elveket lehelő velős beszéddel köszöntött be. Előadá, mikép ezen korban, mellyben csak észszel, törvénnyel és igazsággal kormányozhatni, ezen korban, melly az a t a l a k u l a s é, mellynek fő feladata a v e l e m é n y e k k i e g y e n l i t é s e, — ő a koronás fejedelem kegyes intésének fiú, jobbagyi hódolattal engedve, jó polgártársaihoz, barátihoz, a magyar nemzetiség eredeti honába, azon megyébe, mellyben egykor az akkori első alispánnál törv. gyakornok volt.

Igére, hogy ősi alkotmányunk s ebből eredő törvényes szabadságunk megromlására s o h a segédkezett nem nyujtand. Megdöbbenek kineveztetésén, benne egy új, törvénytelen rendszert láttak. Pedig a főispáni hivatal egykoru a magyar királysággal, hajdan a főispánok kezében volt minden megyei hatalom összpontosítva, csak a mult század elején szabályoztattak a megyéket, midőn az is rendeltetett, hogy a főispánok a megyékben lakjanak; de a főispánság csak nagy hivatalnokokra ruházattván a törvénynek elég nem tétethetett. A most dícséretesen uralkodó fejedelem több javítást vön ezélla, többek közt a Tisza árja szabályoztatását s az 1723: 53 t. cikk fölélesztését is. Így lett ő mlga is kinevezve. Kéri adománylevelét újra felolvasatni. Ez a főjegyző által olvastatván, főispánunk gr. Teleki József ő exēja nevére szünni nem akaró éljenzés viharzott fel mindenkor. Azután ő mlga ugyancsak főjegyzőnk által a leküldött eskü szerint föleskettvén, folytatá érzelmei s elvei tolmácsolását, mondván, hogy sokkal jobban isméri közep-szerűségét, sem hogy magát azon férfiuhoz, kitől a RR. ismét elszakítottak — hasonlítani; nem hízolgéssből, de meggyőződésből osztozik a RR. e miatti fájdalomában; kijelenté, mikép jelszava: vallás, törvény, rend és igazság. Végeztvén ő mlga, utána S. I. b. szólalt fel. Ha, ugymond, ollyan ország volnánk, hol a kormány mindenről maga rendelkezik, örömmel fogadnók mlgod kineveztetését; de így egyoldalú az, tehát csak túrjuk; van azonban a dologban ollyan is, mit a megyének túrni nem szabad. Mlgod bírósága is parancsolatik ránk, pedig van a megyének statútuma, melly szerint alispánaink: törvényszéki elnökeink és szükség esetében a törvényszék maga saját kebléből nevezi elnökét. Indítványozza tehát, hogy ezen statútum fentartassék s a tisztviselők tiltassanak el az ő mlga elnöklele alatti összeüléstől s bíraskodástól. — Sz. R. Van statútum s ezt már a kormány is megerősítvén, most ellenkezőt nem rendelhet; de kéri ő mlgát is, hogy imént tett ígértetűhöz képest a megyei határozatokat tiszteletben tartsa. E. Nem akar új statútumot hozatni, nehogy a már megerősítettnek ereje gyöngitessék; így vélekedtek többen is, nem igen emlékezvén Verbőczy III: 2 czimére. H. ker. t. üln. károsnak mondá a főispáni jogok nyirbáltatását; megyékben, ugymond, a politikai s birói hatalom egyesítve, összezavarva van; nem lehet tehát a törvényszéki elnökséget megtagadni attól, ki a politikai igazgatás élire állitattik. J. I. A kérdéssé statútumot a RR. akkor hozták, midőn az új rendszernek még híre sem volt; ha ez meglett volna, azt bizony másképp hozták volna. Erre válaszoltatott: ne menjünk v o l n á k ra, de maradjunk v a n o k mellett; többet szólani nem kell, mert a szólok ker. tur, szépen megvallá, hogy új rendszer van. K. Ö. kérdi: miben ártunk magunknak, ha a törvényszéki elnökséget a kormánynak engedjük át? Semmiben, sőt inkább kötelességünk jogainkat őrzeni, kivált most, midőn megromosolt constitutióknak fenmaradt darabjait is el akarják történi. K. I. Az 1723: 56 cikkre történik hivatkozás, pedig

itt csak annyi mondatik, hogy justitiae administrandae curam habeant; s ebből a törvényszéki elnökséget következtetni annyi, mint mondani: hogy ha ő a kapásokra felügyel, ő is kapál. P. J. ny. lelkész: Bár tudja, hogy megéjeneztetni nem fog, neki mégis van bátorsága meggyőződését kimondani; ő mlga ha akarná is, nem mondhat le a kötelességévé tett elnöklésről; de nincs is szükség ezt kívánnunk, mert ő mlga a kir. s ker. táblánál is dícséretesen bíraskodott, benne tehát teljesen megnyughatunk, hagyjuk az ügy elintézését országgyűlésre. — B. S. csudálja s nem tudja, micsoda bátorság emlegettetik itt, mintha mindenki szabadon nem szólhatna s mintha már itt is rémülés villogna az új rendszer szuronyain. K. Ö. sem hagyhatja szó nélkül a fenebbi nyilatkozatot. Nem hiszi, hogy ő mlga, ha akarná, nem mondhatna le az elnöklésről, hogy ő csak azt tehetné, mit rá parancsolnak; de ha ez csakugyan így volna, akkor már kétszeresen is ovakszik elnöklése ellen. Hogy pedig ő mlga már k. táblánál bíraskodott, személyében ennél fogva megnyughatnánk, ezt emlegetni valóban gyönyörű alkotmányos mütét, az, hogy az ügy elintézését országgyűlésre hagyjuk, gyönyörű vigasztalás; ha 12 törv. cikk megsértetik, ne is mocezanjunk, hagyjuk az ügy elintézését országgyűlésre. Szót emelt e közben ő mlga is, mondván, hogy a vélemények szétágaznak: némelyek egyszerű ovással kívánják a meglevő statútumot fentartani; mások pedig meg akarják azt toldani, a tisztí és birói kart eltöltvén ő mlga elnöklele alatti bíraskodástól. Mire válaszoltatott, hogy mind a két rész ellene van ő m. bíraskodásának. Végül a hosszas vitatkozásból kiemelem még az első szónok S. I. szavait: „Mlgodnak jó akaratjára hivatkozás személyemet mint polgárt nem elégítheti ki. Mi halandók vagyunk, ma holnap mlgod helyett mást kaphatunk, sőt ohajtottam volna, hogy mlgodnál kevésbbé becses embert nyertünk volna, ki személyes befolyásával kevesebbet hatna mások véleménye megváltoztatására.“ Ő mlga kimondá a nagy többség végzését, miszerint a megyei statútum fentartatik s a tisztviselőknek s bírának felelettel alatti meghagyatik, hogy valahányszor ő mlga elnökösködni akarva törvényszékeken, mindannyiszor oszoljanak el. Egyébiránt kijelenté, hogy ő jogaihoz ragaszkodik. Majd meglátjuk végre, mikép esatant az oszor? Másnap, martius 31én a jegyzőkönyv hitelesítettvén, abba csupán a határozatra emelt indítvány rendeltetett följegyeztetni. Ezután magánügyek tárgyaltattak, s végül ő mlga bírakat nevezett és a megürült megyei rendes mérnöki hivatalra közkívánathoz képest Szunyog Lajost és Blahunka Józsefet nevezte ki. A diplomatikai ebéd ő mlgánál mindkét napon becsületesen megvolt. Hogy feleségek urunk kinevezése ránk nézve szerencsés, mi azt előbb is tudtuk, de most már tapasztalni is kezdjük: tehát szebb jövődőt ő mlga kormánya alatt a majd mindenben homokos Szabolcsnak! —

Várad-olvasz martius 24. Tek. szerkesztő ur! Vegye ön következő sorainkban azon edes reményünk kifejezését, miszerint megyénk aggályteljes viszályiból, melly olly régen gyöttri nemcsak a köz, hanem a családi életet is, minthogy aprónként kuszó maszlagát itt is széthintegeté elvégre megszabaduland. Nem azok közé tartozunk, kik a néha meg-megjelenő bolygó-csillagot is a megszületett messiás bölcsőjéhez vezethető kalauznak hinnők; sem nem vagyunk azok sorából, kik ott is örömet szeretnének élvezni, hol kevéssel ezelőtt fonák tetteik közt ürömgöyököt ültetének; vagy kik egy bomlott polgári törvényhatóság művezetét többé helyreállithatónak sehoggy sem képzelhetik; mi nem így gondolunk, mert hiszünk, hogy olly férfiu még létezik e hazában, pedig sok, ki előtt szent a törvény, illetlen az igazság s rendíthetetlen a hazafiság, s mivel illy férfiakat hiszünk létezni, ez alapon építők főnebbi reményünket, melly sem nem vérmes, sem nem föllengző, hanem jogszerű, mert Bihar bel- és külsendjének megállapítására mi sem híjányzik amaz elsoroltuk szent kívántatóságokon kívül.

Tudva van ön előtt, hogy a krassói admistrátor helyett m. Andrassy József esztergammegyei főispánhelyettes lón megyénk számára kir. biztoskép kiküldve; e nem várt fordulaton sokan örültek, sokan nem, mert hisz ennek is megvan saját szerű oka; kik ügyök tisztaságában öntudatjuk szerint meg vannak nyugodva, azok közönségesen a bíró szinét nem annyira retlegni, mint ohajtani szokják, mert csak ez ítelheti meg a tettek jutalmát; hol ellenkezőleg van a dolog, ott vagy armány, vagy egy dosis malitia hever a mérlegben, mit az igazságos bíró avatott szemei kiüthetnek, mint oda nem illó argumentumokat, ez aztán természetesen a felemlöket megriasztja. Biztosunk megérkezése fölötti örömet és nem örömet körülbelül innét magyarázhatni leghelyesebben.

Ő mlga mart. 22kén alkony-tájban érkezett megyénk székvárosába, hol huzamosb időig szándoka tartózkodni, mert egész családja kíséretében jelent meg. Vagy nem lehet é itt újabb okot sejtünk arra, hogy elvégre mégis

csak tisztába jövünk minmagunkkal és magistratussal; mint-hogy az eddigi biztosok s különösen az „utóbbi“ megjelent köztünk, hogy kis időmulva ismét itt hagyjon bennünket s e megjelenések és eltávozásoknak kelle tulajdonítunk azt, hogy biztos ur legjobb szándék mellett is, mit róla szivesen akarunk feltenni — nem bírt a megye borult egére derüit varázsolni, sőt az némely kérdésekben önféjűség miatt még inkább elhomályosult. Most sejtjük, hogy körünkbe érkezett kir. biztos ő mlga nem szándékozik itteni állomását addig elhagyni, míg a bonyolult dolgok kellőképen kiderítve s minden okai a szomorú okozatoknak fölfüdvé nem leendnek. E férfias szándokaért s kitartó buzgalmaért vege ő mlga leforróbb köszönetünket; mi ugyan oppositionalisták vagyunk, de szeplőtlen tisztelettel kísérik a kormányférfiút, ki a törvény és alkotmány ösvényén halad.

Megérkezte utáni napon a tisztikar és számos táblabíró első alispán vezérlete alatt jelent meg ő mlga üdvözlétére; a fogadtatás őszinte volt, akarjuk hinni, hogy az üdvözlét is illyen lett legyen; mert első alispán beszéde valódi magyar szívből eredettnek bizonyodék, midőn mondá a többség nevében: „hogy éltünk legszebb napjai közé számítjuk biztos ur ő mlgának körünkbe megérkezését, mert személyében olly férfiu tanulunk ismérni, kit Bihar megye viszályos ügyeinek megoldására fels. királyunk megbízatból pártszínezet nélküli bizalom vezérel. Bihar csendesb és nyugodtabb jövője mlgos biztos ur kezei közé van letéve. Körünkben a politikai élet keserűségei átültetvén a magányéletbe is. Vértó szívvel érzi a hazafi, hogy az elhíntett békétlenség előlé a közjó s nemzet és haza javára intézett legszentebb akaratot, s a személyes ingerültség feldulá a szép megyét, mellyre a mlgos biztos ur avatott tapintata s részrehajlatlan igazságszeretete képes egyedül nyugalmat s barátságos közéletet előlédni.“ stb. Melly őszinte szívből eredt üdvözlétre biztos ő mlga követk. válaszolt: „Midőn örömmel élvezem azon szerencsét, melly nélfogva önöket szemlélhetem, érzem egyszersmind a vállalat nehézségét, melly előttem áll; és ha fels. királyomk. parancsának hódolni polgári kötelességemnek nem ismerném, e kellemetlen tiszteletvállaló nem valék.“ Ezután ő mlga az okok elsorolására lért s biztos tisztelet nem azért tartja nehéz feladatnak, mintha a megye feldult helyzetének egysúlyozására nem bírna tiszta szándokkal, hanem mivel érzi: hogy a szerteágzó viszongások kiegyenlítésére talán híjányzik is képessége, mit azonban ő mlgával csak ismért szerénysége mondatott. Majd hivatkozott első alispáni azon megjegyzésre, mintha ő mlgát e megyébe pártszínezet nélküli bizalom vezérlette volna; erre észrevevé, mikép számlált ugyan polgári életében napokat, midőn annak bírásában magát boldognak érezte s most is e bizalom elérhetését élte örömei közé sorozandja; s nyomban kissé emeltebb hangon biztosítá a tisztelgőket, hogy a rábizott ügyben „részrehajlatlan bíró“ leend.

Biztos ur ő mlga a vizgálást rövid idő mulva meg fogja kezdeni s így remélnünk szabad, hogy habár hosszú négy év után de elvégre még is a pártoskodás emészto fenéjétől megszabadított megyei testtel bírandunk.

Erdélyi ügyek. Alsófejer megyének mart. hó 23án tartott közgyűlésén a k. kormányzék azon rendeltetére, mellyben a megyének a horvátországi ügyek iránt ő felségéhez intézett felírását a kért közbenjáróság nem teljesíthetésének kijelentése mellett viszszautasítja; viszszaírati határozatott, hogy az érdeklött felíratot a kir. kormányzék csak terjeszse föl. Továbbá felírás határozatott egy oláh pap elleni közkereset-rendelésért, ki a felső-csertesi g. n. e. vallásu lakosokat több év óta erőszakkal kényszerítette az egyesült vallásra térni, melly miatt többen meghaltak. Szóban forgott a megyei kórház ügye, mellynek költségei fűdözhetése végett minden n telekre évenként 5 ezüst krajczár határozatott rovatni. — Küküllőmegyének mart. 26ra hirdette volt közgyűlése újabb tudósítás szerint apr. 6ra halasztatott. — Krasznamegyének közgyűlési tárgyaiból pedig még kiemelendőnek véltük Kolosmegyének január 9éről kelt levelét, mellyben a már három év óta össze nem hívott országgyűlésnek minélelőbbi megnyitása eszközléseért a kir. kormányzékhez tett feliratukat e megye részéről is pártoltatni kérik. Határozatott: ezen hivatalos felszólítás értelmében kéressék meg a kir. kormányzék, hogy a törvényes határidőn már túlhaladott országgyűlésnek minélelőbbi összehívata iránt fels. fejdelmünkhez maga fölterjesztését megtenni méltóztassék; kéretvén egyszersmind e kormányzék, hogy a közelebb mult országgyűlésről kirendelt rendszeres bizottságok munkálait e megye rendivel előleg közleni méltóztassék. (M. és J.) Ugyane lap Hunyad megyének Felső-Lapugy helységéből borzasztó történetet közöl. Egy 20 éves oláh legény atyja javaslatából egy 16 éves lányt nőül venni magát elhatározta; az irt napon, vagy is febr. 13kán szokott szertartás szerint egybeadattván s a lakoma egész nap s még éjfél utánis tartván, az új házasság férj nejét a vendégek közül ki

és lefeküdni hitta, kivel a' paja padlására ment hálni. Senki sem gyanítván legkisebb gonosz szándékot, tetszésükre bizták a' helyváltást. Másnap reggel, midőn a' násznagy és rokonok az új párt üdvözleni megjelentek, az örömapa többszöri felkiáltás által szökött a' földelére és leszállásra — de siker nélkül. Fellép tehát bosszankodva a' paja-padlásra e' hallgatás okát megtudandó. És ime borzasztó rémülettel látta a' fiatal menyecskét halva vérében feküdvé felhasított hassal, melyből belei kifordultak; fiát pedig sehoh sem lelta. Kinek hovalettét's mi ösztönözhetette őt e' borzasztó gyilkosságra? mindeddig homály fedi.

Az iparmű-kiállítás ügyét rendező társulat mart. 29 kén tartá közgyűlését Kolosvárott, s megalapítá felsőbb helyre terjesztendő szabályait, a' részvényekre begyűlt pénzben kivül a' költség-födözéshez a' régebbi casino is 100 pfüt sziveskedett ajánlani. Így tehát a' testvér Erdély is, ha bárlassu, de annál biztosabb léptekkel halad az emelkedés és önállóság magasztos céljához, melyhez érkeve annál szebb s ösztönösebb leendő benső megnyugvása, mert idegen befolyástól menten ön kebléből merítendő az erőt, mely az ország és nép jólétének előmozdítását ezközi.

Az Erd. H. említi többek közt, mikép „a' városok egyik kelleke a' esnosság, Székely-Udvarhelyen nagyobb is lehetne. Itt a' város a' piaci sárt évenként hasznóberbe szokta kiadni, s a' hasznóberlők halmokra gyűjtve azt, mikor tetszik, kihordják szomszédföldjeikre. Ki még nem látott ilylyent, azt gondolná előre, hogy mind megannyi ó r h á z. De ki tudja, mit gondolhat felőle az idegen? annyi igaz, hogy több mint 50 ily öszszehordott sárhalom a' piacról s e' egyik utczáról majd négy hétig kandikált házainkba. Vajjon nem lenne e' jobb a' piacot kiköveztetni? Nem! mert akkor nem lenne sár 'sa' sárhasznóberből nem jöne be pénz. — Pály Elek dalszínész mart. 6án takarított el örök nyugalomára, mely alkalomkor pályatársai a' temetési költségeket 122 frtig önként, saját pénzükhöz viselék; az elhunyt őt árvaíjnak főisegellésére pedig a' másnap adatott Gritti eredeti dráma tiszta bevétele felét ajánlák fel. Ily nemes tett méltó hálára számíthat.

Kolosvárról szomorú példája közöltetik a' zöldség-geli élésnek — mire, kivált az alsóbb osztályoknál, nem fordítatik azon gond és ovatosság, mit az egészség, e' megbecsülhetlen kincse az életnek, oly méltán igényel. Kolosváron Szabó Samu nevű földműves s felesége és két gyermeke állítólag petrezselyemmel készített pityókás (burgonyás) ételt ebédelvén étel után mintegy másfél órával mindnyájan nagy szédülést, felhevülést, szemek világa változását, é-melyést s hányásra erőtetést éreztek, később pedig eszöket is annyira elvesztették, hogy a' szobában alá s felutkározva tébolyodtan kiáltoztak, magukat földhöz verték és kést kértek maguk, vagy mások meggyilkolására; ezt a' család rokoni és jó szomszédai észre véve rögtön segítségökre menének s megótták őket minden történhető szerencsétlenségtől. A' természet gyakori hányással könnyebbít rajtuk, de változásuk ezzel egészen nem szünvén meg, másnap reggel (csak?) orvosi segedelmért folyamodtak a' városi orvoshoz, ki is tébolyodottságuk okát a' pityókával nagy mennyiségben főzött s petrezselyemnek, vagy paszternáknak velt bű r ö k-gyökérben találta s véleményelt petrezselyemek közt is nagy mennyiségű bürköt talált, melyet az ott lakók mind paszternáknak ismerének. Egyéb-iránt a' betegek az orvos által rendelt gyógyszer után még az nap visszanyerék egészségüket. — Udvarhelyszéki közgyűlés mart. 26án vevén kezdetét, melynek elnöki megnyitó-beszédéből a' szék állását érintőleg következőket jegyzünk ki. A' szépen azelőtt őszi vetések biztos remény nyújtának a' jövő aratáshoz. A' rabok száma mennyire apadt, annyit szaporodott is. A' közbátorság gyéribben háborított meg mint eddig, s utóbbi közgyűlés óta e' s a k egy embert gyilkoltak meg rajta levő öltözeteért s tán néhány fil-lérnyi reményért bizonyos szombatfalvi híres cigány ur-berek éjszaka, de kik U. L. alkirálybíró erélyes utánjárására elfogattak s most bürtönben várják elítéltesüket. Az e-gészségi állapot általánosan jó, kivéve az itt ott huzamos időig tartott s tetemes gyermekáldozatot magával ragadott járvány-p e t e s h i m l ő t; a' kölesönös tüzkárbiztosító e-gylet még eddig pontosan és sikerrel működött; az elő-lag minden 50 m. fra kírót egy v. garasból bejött 843 fr. 57 1/2 kr. négy rendbeli csekély égésért 195 fr. 51 krt fizetett, a' pénztárban levő 648 ft 6 1/2 kr. a' leendő égés leveleinek nyomán határozatott, hogy az utlevél nélkül kóborló e-zigányok az illető törvényhatóságok haza küldetnek, de ja-vaik nem koboztatnak el. Végül indítvány tétetett: hogy a' rendszeres bizottságnak zárt ajtóknál tett s így nyilvános-ság elé nem jöhetet munkálata lekéréssék, minthogy ez még júliusban bevégeztetett s ezen munkálattal az ország-gyűlés küszöbén lépni meg az országot egyfelől nem tör-vényes más felől káros hatású is. Ennek nyomán határoz-

tatott az is, hogy a' törvényes határidőt háromszorosan meghaladta országgyűlés megnyitása illető felsőbb helyen maga utján eszközöltetni kéressék. — Marosszék mart. 30 kán tartá évnegyedes közgyűlését, mely alkalommal olvas-tatott azon főkormányzékai rendelet, melyben a' rendek tu-dósítottak, hogy a' tüzkárvallottak kifizethetősökre s ez ál-tal leendő segítettősökre kért kamrai pénztárból előlege-zést meg nem nyerték. Tudomásul vétetett. Egy más ren-delet pedig a' rnek vásárnapokon szabad adásvevés tár-gyában közelebbi közgyűléseikből intézett fölterjesztősökre csak azt válaszolja: hogy a' m. vásárhelyi piacon vásárna-pokon idegenek nyári hónapokban 8, télen pedig 9 óráig gabonát ne vásárolhassanak. E' rendeletre felírás határoz-tatott. Kraszna megye, Kóvárvidék és Csikszék levelei nyo-mán itt is határozatba ment, hogy a' kóbor cigányok java-ik elkoboztatásánélkül hatóságukhoz fognak vissza-küldetni. — Doboka megyében a' megyei közérő mikénti használásának elhalászása végett f. april. 16ára közgyű-lés hirdettetett.

Magyar tudós társaság. Az akademiának 1846ra kihirdetett jutalomteteleire mart. 31ikeig mint vég-határnapig következő pályairatok érkeztek: I. A' nyelvtu-domáyira a' magyar nyelv belső történetéből kettő ily jellegűvel: 1) Nálunk nem lehet még arról szó, jó e' vagy ama nyelvtan; hanem csupán arról, jobb e' ez a' töb-binél. 2) Tu ne cede malis, sed contra audentior ito. — II. A' matematikaira a' képzetes mennyiségekről ö t, ily jellegűvel: 1) Plus une science est étendue, plus ses applications sont importantes: plus aussi il est néces-saire de l'établir sur des principes certains et lumineux, 'stb. 2) So glaubt man oft durch neue Zeichen einer Un-tersuchung neues Ansehen zu geben, 'stb. Joh. Tob. Mayer. 3) Omne opus difficile videtur antequam tentas. Vegetius. 4) Mátyás király. 5) Les regles de l'Algèbre sont sujettes à exception, 'stb. Carnot. — III. A' törvénytu domáyira a' polgári törvénykezési eljárásokról kettő, ily jelmondatokkal: 1) Justitia est regnorum fundamentum: 2) *ἡ ἀρχὴ δίκης* — Beadván a' titkokok e' pályairatokat a' kis gyűlésnek, mindenik osztálybeli feleletek jelszavas le-velkei borítékba zárva s az akademia és Schedius Lajos i-veggel és tiszt. tag mint helyettes elnök pecsétéivel lepecsét-elve, a' jutalmak elítéltesökig a' levéltárnoknak adattak által őrzés végett, a' kizáratok pedig három három osztálybeli rendes tagnak ki megvizsgálás végett. Mellyekéi lesznek a' jutalmak? a' lévén tartandó XVIII nagygyűlés fogja el-dönteni. — Együttal felszólítatik azon nyelvtudományi pá-lyairat szerzője, ki ily jellegű mellett: „Magyar közmondás ezt tartja: Székely szülte a' magyart“ nevének kitételével küldötte azt be, vételné vissza törtévény mellett kéziratát. Továbbá azon író is, ki mult évben ily jelmondat alatt: „Intererit multum Davusne loquatur an Heros.“ Hor. kivált a' már eltörtölt rendkívüli dráma jutalomra pályázn, szomor-ujátékának a' titkoktól visszavételére újra felszólítatik. Kelt Pesten a' m. tud. társ. kisgyűlésében, aprilis 1jén 1846. D. Schedius F. r., titkoknok.

A' magyar Gazdasági Egyesület folyó é- vi június első napjától kezdve ugyanazon hó Sig bezárolag, pesti medárd vásárkor a' nemzeti casinóban tartandó ülésének napirendje köv: június 16 napján, pünköst-hétfőn d. e. 10 órakor és d. u. 5 órakor az erdőségi szakosztály ülése, mellynek tárgya a' mindin-kább sajnosan mutakozó erdőpusztítások gatlására s a' fenálló s ezentul tiltendő erdők ótmára szükséges tör-vények tervezése. — Június 2án kedden d. e. 9 ór. és d. u. 5 ór. következő kérdések megvitatása: 1ször Nyujt e' az ö-rökváltás, a' földművelő községekben, tagosztály és mini-mum nélkül kezességet arra, hogy ott okszerű gazdálkodás kifejlődhessek? mely esetekben engedhető meg a' föld fel-daraboltatása? s milly korlátok közt történhetik meg kü-lönböző viszonyokban az ily elaprózás? 2or: Olly helyen, hol a' legelő-elkülönítés birtokos és jobbágyaság közt meg-történt, ellenben a' község magának a' legelőközösséget fentartá, látható e' a' jobbágy részéről valamely jótékony hatása az elkülönítésnek? s ellenkező esetben, mi módon lehetne a' tagosításokat általában a' jobbágyközösségek-nél siettetni? 3or: Micsoda vetésforgások mutakoztak legkö-zelebb egyes gazdaságokban legelőszertübeknek, akár a' pénzbeli terményeket, akár a' munka helyes felosztását, akár a' pénz- és munkaerőt tekintve? s minő földmínőségi és vásárpiazi viszonyok között? — 4er: Volt e' a' mult idő-járásnak a' burgonyára rendkívüli s minő befolyása? s mi-nő tanulságot lehetne a' burgonyatermesztés körül tapaszt-ált eredményből jövőre huzni? — 5ör: A' repezének szört vagy sorvetése ajánlható e' a' legközelebb ismét nyert ta-pasztalatok szerint, és pedig egyes eseteket véve milly kö-pürülmények közt? 6or: A' gabona-eltartás külön módjai kö-zött: mellyik mutakozott eddig legelősebbnek, legbiztosab-bnak, legkényelmesebbnek s kivált takarékmagtárolók legin-kább ajánlhatónak? 7er: Tétettek e' már kísérletek gazdáink

között a' turó-ekével (mineur), s milly esetekben és minő sikerrel? 8or: Melly iparnövények kezdettek az utóbbi évek-ben, mint földművelés tárgyai leginkább emelkedni? s milly sikerrel multra? s milly kilátással jövőre? s milly tapaszt-alások tétettek e' növények művelése körül általában, mel-lyek másoknak tanulságuul szolgálhatnának? — Június 3án szerdán d. e. 9 ór. és d. u. 5 ór. az állattenyésztési szak-osztály következő kérdéseket oajt megvitatni: 1ör: Mutat-kozott e' az utóbbi két évben az ország külön vidékein haj-lam a' Somogygyébeben példás sikerrel fenálló lötenyész-tési megyei intézkedések követésére, vagy tétettek e' a' ha-nyatoló lötenyésztes emelésére más uton lépések s minő e-redvénnyel? 2or: Minő befolyást gyakorolnak lötenyész-tő-ink tapasztalása szerint a' fenálló országos ménesek kü-lö-nösen a' köznép lötenyésztesére? 3or Czélszerűbb e' akár kis, akár nagy gazdára nézve vásárolni a' vonómarhát, vagy háznál nevelni azt, s nevezetesen milly körülmények kö-zött? s lehetne e' utóbbi esetben a' tejelő jószág gondosabb tenyésztésére is számítani? (Vége köv.)

Budapesti napló. Kir. biztossági rendeletből a' pékekre vonatkozó s folyó évi február 6dik napján kiadott rendőri szabályok folytán f. april 11d. napjától kezdve szo-rosan rendeltetik: 1) Az árszabály alá eső apróbb sitemé-nyek iránt a' rendőri felügyelés leginkább azzal nehezített-vén, hogy a' tapasztalt visszaélés esetek az illetők a' híj-nyos siteményt fényüzésinek követelvény tartatni, ennek kel-lő bebizonyítása mindenkor vitakozásra szolgál kedvetlen alkalmul, s azért a' gyors eljárást igénylő rendőri felügyelés könnyítése tekintetéből jövedőre az árszabály alatti sitemény alakja a' fényüzési fajuktól különbözni fog. — 2) Az árszabályzás alá eső ugynevezett első szükségű siteményfaj következő alakot viselend: a) Kőményes szarvas; b) Kőm-nyes zsemlye; c) Közönséges zsemlye; d) Páros zsemlye. 3) Az eddig sősónat név alatt ismert s különben is csekély ke-lető siteményfaj megszüntetik. 4) A' 2dik pontban meghatá-rozott siteményfajokon kivülék fényüzésieknek tekintetnek. 5) A' fényüzési sitemények faja időközben alakjára nézve csupán az illető városi kapitányi hivatalnál teendő előleges bejelentés mellett változtathat, az árszabályzat alatti sitemény fentebb kifejelet alakja pedig különösen nyerdő en-gedély nélkül változtatást nem szenvedhet. 6) Nagyobb meny-nységben vásárló egyednek a' pék által szolgáltatni szokott adalék az e' részben tapasztalt végeredvényében egy rész-ről a' pékek romlását, más részről a' közönség megrövidítését maga után vonó szerfeletti visszaélések meggátálása s a' ke-letkező panaszok orvoslása tekintetéből, száztól tíze hatá-roztatik. E' szabály pontos fenntartására nézve a' pékek által a' vevőknek adati szokott kedvezések s ajándékok min-den faja határozottan bármil szín és ürügy alatt tiltatik. — 7) Ezen rendeletek bármely pontja áthágásaért az illető pék-mester első és másodikban 12 pftal levén büntetendő, harmadik esetben mesterjoga vesztésével lakoland. Mart. 30kai ülésből. — Vahot Imre „Magyarföld és Népeit“ című eredeti folyóiratának még iryge sem vonhat le becséből; az első fü-zetről mindjárt megjelentekor emlékeznék; most a' második füzet fekszik előtünk, mellyből ha térünk engedné, szinte sze-retnénk egy pár ismertető vázlatot ide igtatni. Olly esin, olly nemzetes modor, olly megható ömlik ez egész füzetben át, hogy csak magyarnak kell lenni az embernek, miszerint e' ha-zánkat rajz-és szellemképekben ismertető irodalmi termé-keteltes e' éreze annak apróságokig terjeszkedő elethúságát-ságában. Benne legelőször „Fiume“ képevel találkoznék (en-nek tengerpartja körül egy nagy vitorlás „magyar“ hajó haso-nogalja a' hullámokat) mellynek s a' magyar tengeremléknek ismertetését legújabb kulfók után adja Kolmár József. Másod-ik kép „Murányvár és vidéke“, történeti leírással kíséri Vahot Imre. Harmadik kép egy csikós a' hortobágyi pusztán; jelesb költőink tollrajza után. A' képek esinja s írási szabatoság ke-vés kívánmalólag hagnak hátra; miután bizvást elmondhatjuk hogy e' gyűjtemény már is olly részvetet vívott ki, miszerint nemcsak lenmaradand, hanem szép irodalmunknak egyik dísz-e leendő. Közhasznúsága szemponyjából figyelembevetjük azokat kik e' művet megszerzné vágnak, hogy a' hat első füzetre — 18 ékes képpel s mintegy 12 ivnyi sűrű nyomatású szö-veggel — 3 p. rtos előfizetés még nyitva marad. — A' tiszasza-bályozási, s balaton gözhajózási társulatok — mindenik élén Széchenyi István gr. — e' nagy hét folytán tarták létegesítő gyűléseket; adja lsten hogy e' hét örökre nagy eredmény-feték lenni; de minden körülmény oda mutat, hogy a' magyar középponti vasut pest-váczú vonala Május elején meg fog nyit-tatni a' közönség használatára; az ügy tisztviselői már mult héten megkísérlek ez utat, s Váczig 40 perc alatt érkeztek onnét vissza néhány perczel későbbben. Szinte jövő hó elsőjén tartatik azon ünnepély is, mely által Széchenyi gr. először é-telében vezetendí árnyékba honli társait, t. i. a' nevével viselő újdonszülött sétaligetbe az újpületei téren. — Kikeleti moz-galmink napról napra élénkülnek; a' budai bájhegy környéke népesedik, a' fürdők naponkint több vendéget látnak, gözha-jóink gyorsabban uszálnak; a' fagyaldákat rendre csinosa-gatják, az uszodák nyári tanyák felé mozognak, s hogy a' sok, da' mellé, de is járuljon, idei nyárszunk valódi kénylen-dévé készülni változtatni az iker főváros. És hogy kényelemben ne háboríttassunk, a' városi rendőrök száma 20 eggyeddel sza-porítottat, kik e' szerint 70en lesznek; ezekhez lovas 12 s éjjeli czirkáló 8 van. — Adolgházba husvéti ünnepekre 148 nő és 188 férfi vendég gyűlekezett; házi lakókul annak rende szerint a' budapestiek választattak meg, kik közül 93 férfi és 51 nő személy; lakomáztatásuk terv szerint mindaddig tart-teték ünnepe után is — miglen új lelki életre élednek s újra kibocsáthatnak az élet tekervényes utaira. Némelyek már is olly egészségeseknek érzik magukat, hogy önként ajánlkoz-nak a' szabadlét terhe elviselésére. — Egy tanuló, kinek tör-ténetesen jó szive s csak 3 garasa volt, utczán mentiben a'

nyomor egy élőképével találkozik, ki őt alamizsnáért szólítja meg; szánakozásból egyik garasát oda adva nemsokára egy vendégülbete tér, és szonya enyhülésére félmeszely 12tóst adhat magának; néhány perc múlva a' koldus is megérkezik, s jeltetője mellé ilve egy meszelyt parancsol a' 16tostól. E tapasztalásra furesa eszmék keletkeztek az adakozó agyában; de csendesen és több gondnal fogott napi munkájához. — A pestmegyei takarékpénztár martiusi forgalma következő volt: pénztármaradvány 143,689 fnt 41 kr. 4 — 5 percentes betételek: 187,300 fnt 11 kr. visszafizetett tőkék: 135,363 fnt. össz. 4663 52 fnt 52 kr. Kikölcsönözött: 214,434 fnt 48 kr. 4 — 5 percentes betételek kamatleszámitással: 125,739 fnt 29 kr. Tiszta pénz m. 126,188 fnt 36 kr. p. p.

Az életképek 13dik számában azon hír közöltétvén, miszerint némely fiatal írók elhatározzák magok között, hogy ezentul semminemű szépirodalmi lapba nem dolgoznak, s közlő az érdeklött egyedeiket felszólítja, hogy e' hír alaptalanságáról nyilatkozzanak. Miután e' hír és közlés alulírtakat illeti, miután néhány lap újdonság-írói és levelezői, e' közlés nyomán, alulírtakról is elferdített tudósításokat s epés megjegyzéseket kezdtek hitegetni a' közönség előtt, szükségesnek látják alulírtak nyilatkozatát, miszerint, igen is, ők elhatározzák, hogy, folyó év július első napjától kezdve, munkálkodásukat a' szépirodalmi lapoktól megvonják s erejüket nagyobb dolgozatok s különösen pedig majdan egy általuk közös erővel megindítandó irodalmi vállalat kiállítására fordítandják, kijelentvén egy szersmind jelen nyilatkozatban: miszerint alulírtakat ezen irodalmi vállalat létesítése célján kívül semminemű mellékes, vagy talán, mint némelyek hinni és állítani akarnak, szenvedély-szültet czél nem vezet. Ennyit a' tisztelt közönségnek tudtul adni, s némelyek irányában megjegyezni alulírtak köteletségüknek tartják, nehogy számosan homályban legyenek azon czélnál és terezen, mellyen minden félreértés kikerülendő, s mellyen a' tiszt. közönség alulírtakkal bízhetően minél előbb találkozzon fog. Kelt Pesten april 8kán 1846. Bérczy Károly, Degré Alajos, Jókay Móricz, Kaján Abel, Liszoyay Kálmán, Obernyik Károly, Pálffy Albert, Petőfi Sándor és Tompa Mihály.

Spanyolország.

Az új miniszterium említett nyilatkozványa köv. hangzik: „A' borzasztó viharok, mellyek VII. Ferdinand király halála óta a' trónt megrázták, mellyre főséges leányát, Izabella királynőt s uralkodónoktet jog és győzelem emelék, annak teljeskorúsága nyilatkozatásával ugylátszik szünni kényszerültek, s a' nemzet, melly béke és nyugalom után sovárgott, ezt biztosan remélte is. De mióta a' felforgatások, miket e' század eleje óta szenvedénk, dícsvágyas ohajlásokat kellettek föl, a' társas rend folyvást növekedő zsidbadása a' nemzet ama szép reményit meghusította. A' nyilvános „sajtó“, mellynek erkölcsre, felvilágosítási eszközökre s oktatásra vezető iskolának kellene lennie, kevés tiszteletreméltó kivétellel, nem volt egyéb örökös botrányforrás és olly szövétnéknél, melly naponkint a' közönség középebe hajtatik azt lángba hozandó s elhamvasztandó. Hiába tétettek ismételt kísérletek e' baj elhárítására s azt (a' sajtót) saját kicsapongásitól megmentésre. Mig a' sajtó az első pillanatban megfogant ösztönnek engedelmessékedék, és semmi korlátot többé nem ismert: feneketlen mélységbe zuhant s midőn a' vész néhány pillanatai múlva, hol hadeszközkint hasznosnak mutatkozték, reménylők, miképp befolyásával a' társas életi átalakulásra hatand, a' megtámadásokkal nemesak fel nem hagyott, sőt még újabb utba vágott rendelkezésül állt a' gonosz szenvedély s magányérdeknek, s eltéveszté véleményét a' sokaságnak, melly szokás és hajlam következtében már eléggé szívelé az ideiglenes s gyöngye kormányokat, miket föl- és eltűnni látott. A' forradalomból csodaszzerűen megszabadított csekély maradványa azon engedelmesség és szent tiszteletnek, mellyel királynők trónja iránt tartozunk, szinte megtámadtatási tárgyul szolgált, és pedig azon személyek részéről, kik kevéssel ezelőtt hazafiui erély s nemes öntagadással iparkodtak megmenteni azt. Ezen összeesküvés, melly vakmerőn neki törtet minden státushatalomnak, és semmi nevet nem hagy érintetlenül, természetes keserű gyümölcsöket termelt. Gondosan intézett eselszövények még az okos és értelmes személyeket is megmaszlagosították a' bizalmatlanság és meghasonlás mérgével. Hamisság, rágalom és botrány pazarul szórattak a' trón lehető legnagyobb elnépszerűsítésére, s mindennek, mi azt környezi, gyűlöletessé-tételére. Egyik oldalon hiszékenység s eszélytelen hazafiság, másikon közönséges hiúság, gyermeki félelem, legnemesb' érzelmeknek adott rossz irány, feledés vagy hijány azon elvek iránti hitben, miken a' monarchiák szilárdsága nyugszik, s mindenekelőtt az eszmék általános összezavarodása, olly állapotba helyeztek, melly ha még sokáig tart, a' közrend, trón, kormány és országos intézvények romlását fogná vonni maga után. — A' kötelesség ezen drága tárgyakat megmenteni s azokat jövőre minden lealacsonyítástól megóni, ő felségét, a' státuserdek örökös képviselőjét az országos ügyek ezen terhes állapota fölött tanácskozássra kényszeríté. — Minthogy ő felsége e' czélra azon személyeket, kiknek neveik e' nyilatkozványhoz mellékeltek, segítségére felhívá, ez utóbbiak, pillanatig sem vonakodván, elfogadák a' tisztelet szembeszállani egy illy, szerencsére csak ideiglenes, helyzet veszélyivel, s készek a'

rend elleneivel, bármily álarozot is vegyenek föl azok, megküzdeni, míg le nem győzetnek; készek a' megzavart egyensúlyt a' státushatalmak közt ismét helyreállítani és tág alapon az ország esendét, a' trón iránti kegyeletet s az intézvények előtti tiszteletet megerősíteni, miket főséges uralkodónok a' spanyol nép dícsősége s üdvére sértetlenül kíván fentartatni.

A' mostani kabinet szándoka őszinte s azt hangosan hirdeti is, mert hazafiasnak s nemesnek látszik előtte. A' képviselői rendszert pártolva, mellyet a' eselszövény s megvesztegetés kezeiben veszélyeztetve lenni vél, iparkodni fog az által megmenteni, hogy erkölcsösebbé teszi; míg a' trónt s a' legregőbb s legnépszerűbb spanyol intézvényeket bálványzásig tisztelendi, törekedni fog, azt előjogai szabad gyakorlatában fentartani, a' közvélemény előtt pedig a' tisztelet azon fokára állítani, melly őt joggal illeti. A' mostani kabinet tehát nem fogja megengedni, hogy a' pártok mérges nyilai a' trónt érhessék.

Korának szülötte levén a' kabinet, nem fog reformokat megvetni; kötelességének fogja tartani azon érdekeket, mik a' törvények árnyéka s ótalma alatt léptek életbe, tisztelni, azokat megerősíteni s még mi több, buzgón munkálkodandik, hogy a' tartósság utolsó pecsété nyomassék rájuk. Egyszersmind azonban tudandja tisztelni azon érdekeket, miket a' történet s hagyomány a' nemzeti jellemmel összehozhatának s mig az iránt, mit spanyolok idők óta tiszteltek s tisztelni az emberek soha meg nem szűnnek, hódolattal viseltetik, gondja lesz, hogy a' kathol. vallás kellő megtartása valóság legyen.

Igazgatásban a' kabineti eljárásnak alapja erkölcsiség, takarékoság, rend, erélyes és gyors végrehajtás s egyszersmind minden törvényes érdek óalmazása lesz. Egyike se forduljon ez érdekeknek siker nélkül a' kormányhoz. Az erkölcsi érdekek a' máris megkezdett minden közhivatali átalakulás folytatása s közvetlen végrehajtása által legyenek biztosítva; anyagi érdekeket sem fogunk szem előltéveszteni s a' javítási szükségnek, melly korszakunk kitünő jelleme, naponkint elégtelenség.

Mi a' pénzügyet illeti: a' közkiadások egy része, mennyiben lehetséges, tüstint csökkenteni fog. Bizonyos terhek megszünnendek s minden el fog követetni, hogy a' szolgálati szükségek összhangzásban legyenek a' tisztelettel, mit a' kincstár másnemű kötelezések igényelnek. Azon dícsőségek, mellyet az új kabinet elérni ohajt, szolgáljon bizosítékul, hogy ez ígéreteknek szigorun kell teljesítenniök.

Röviden a' kabinet iparkodni fog, felelőssége alatt, a' tárgyat, melly a' politikai vitakozások ingadozó s viharos jelleme következtében számos év óta rendezhetetlen, erőteljesen kereszülvinni, s ha netán valamely rendszabálylyal alkotványoszerű hatalma határait túlhágni találná, a' cortesnek e' felől számolni fog, annak itéletét elfogadván, s védelmezését a' szükségben s mentségét az eredményben találándván.

Ez a' ministerium politikája, nyíltan előadva indokai, létesítési eszközei s végzélya szerint. Ennek szerencsés valósítása végett a' nélkül, hogy az ország sajnos rendülésekbe döntessék, szükségesnek tartják ő felsége mostani tanácsosai a' kormányt erőssé tenni s erre fogják irányozni minden törekvéseiket.

Eltökélve az erkölcsi és physikai fejtelenséggel, melly az ország minden pontjain mutatkozik, haladéknélkül megküzdeni, a' miniszterek üdvös rendszabályoktól soha nem fognak vonakodni, bármily szigorúnak látszassanak is azok hasonló körülményekben. Semmi rendtelenség vagy illyeneműkísérlés ne maradjon büntetlenül. Tisztviselők, legyennek bármily ranguak, kik a' kabinet terveinek ellenszegülnek vagy amaz üdvetlen gyöngeségi példákat, mik intézvényink 'sa' nemzetnyugalma és szerencséségének olly ártalmasak voltak, ismét megújítani akarnak, tüstint el fognak bocsáttatni, s ha a' dolog helyzete kívánja, szigorun is megbüntettetni. — Ellenben becsületes, munkás és képes hivatalnokok, bármily politikai véleményűek voltak is előbb, ő felsége kormányánál folyvást föltétlen ótalomra s gyámolításra találándnak. —

Hogy magának minden pontra nézve s haladéktalanul engedelmességet biztosítson e' rendszabályokat illetőleg, miket a' kabinet érett megfontolás után hozott s ő felsége jóváhagyott, számít erős, fegyelmeztet s loyális hadsereg, a' nemzet tanusított itélete s bölcseségére és azon erőre, mellyet neki nemes, indokaiban ép olly alapos, mint czéljában szent vállalata nyújt. Madrid, mart. 18kán. 1846. „(Aláírások).“

Anglia.

Mart. 23. felsőházi ülésben Irland helyzete kerülvén szőnyegre, Grey gróf az irlandi közmunkákra legutóbb az alsóházban megszavazott pénzájánlatokat ugyan pillanatra hasznosnak tartja, de szóló szerint azok még is csak mulékony segítség s egyedül mesterkél foglalkodást szereznek. A' többé kétségbe nem vonható szükség ez: az irlandi

népnek állandó munkát kell szerezni s e' valódi javítás csak úgy történhet, ha magán-vállalatokat ébresztnek, pártolnak s előmozdítanak. Roszvalva világítván fel némely árnyékoldalaít „az élet- s vagyon ótalmi bíllnek“ kiemelé szóló, mikép Irland bajának igen nagy része a' rossz haszonbérleti rendszerben fekszik s aztán az irlandi státusegyházat, mikép az most van, támadá meg. 7—800 ezer ember számára, kiknek legnagyobb része különben is tehetős osztályhoz tartozik, egy státusegyház tartatik fen, mellynek évi jövedelme 6—800 ezer ft sterling; épen ezen csekély népség végett, azonkívül az unio óta több mint 600 ezer ft sterling fordítottatott oktatási czélokra, mig Irland összes népességnek 1/3 da katholikus, kik papságukat önmaguk fentartani kénytelenek. Ez minden bizonynyal rossz rendszer, mellyet megváltoztatni szükséges. Mind két felekezetnek Irlandban, erről szóló tökéletesen meg van győződve, egyenlő lábon kell állania s egyiknek sem szabad statusjogilag több előnyel birni a' másik fölött. Ezen pont s azon nehézségeknek, mellyek eszméje valósításának ellenállanak, terjedelmes s kimerítő meghányása után ő lordsága felirat-indítványzással végzé beszédét, mindazáltal határozottan s világosan kijelentve, mikép nem szándéka külön rendszabályokat javasolni, hanem ezt a' kormányra vagy más lordokra bizza. Wellington hercege a' kormány nevében a' felirat ellen nyilatkozott, mi mellett különösen az irlandi státusegyházat védelmezé, miután ennek fenállása ünneplés szerződés által van biztosítva s megszüntetése Irland bajait épen nem enyhítné. Ezen bajok létezését egyebiránt s az ezeken segítségi elkerülhellen szükségét az ősz herezeg sem tagadá. Fortescue, Fitzwilliam s Clanricarde grófok mellette, Brougham ellene volt az indítványnak. Ez utóbbi még az új kényszerítő billt magasztalá is, mint melly egyedül képes az irlandi grófságokban a' veszélyeztetett békét ismét viszszaállítani. Westmeath és Londonderry legrosszabb következeésektől tartanak illy felirat folytában, mellynek czélja, ez utóbbi szerint, nem volna egyéb, mint a' tulajdonjogok feladatása s viszszatérés az 1798ki eseményekre. Irland fő útkára gr. St Germans az irlandi státusegyház fenhagyatása mellett s az indítvány ellen nyilatkozott, hozzátéve mindazáltal, mikép a' kormány őszintén törekszik s kíván minden irlandi hitfelekezet s párt iránt egyenlőn igazságos lenni s mindnyájokat testvéri szeretet kötelékivel egybefűzni. Ez politikája P e l kormányzásának s az elismerés napja sines olly meszsze már. Grey gróf indítványa erre 61 szóval 17 ellen viszszavetett. —

Mart. 23kai alsóházi ülésben Patten V. külön bizottságot indítványozott, melly meg fogná vizsgálni: mennyiben s milly elővigyázati rendszabályok alatt engedhető meg a' vasut-egyesületek összeolvasztása, illő tekintettel a' kereskedelmi s országos közérdekekre. Indítványoz megjegyzé, mikép ezen kérdés egyike a' legfontosbaknak, miután ha nem a' legnagyobb vigyázattal jár el a' ház e' dologban, könnyen nem is gondolható veszély származhatik belőle. Az indítvány több oldalról pártoltatásra talált. A' részesek tolongása a' ház választványi ülésibe olly nagy és viharos, hogy ezek egyikéből nem rég erőhatalommal kellett a' hallgatóságot eltávolítani, mert a' folyvásti tolongás zavarta már a' tanácskozásokat, aztán künn olly iszonyu lón a' tolokodás, hogy az ajtót egészen benyomták. — Patten indítványa végül elfogadtatott. Erre nemsokára Palmerston lord a' britt és francia beavatkozást a' rio de la platai ügyben hozá szóba kérdvén: vajjon Anglia az argentinai respublica ellen visel e' háborut vagy nem? Peel válaszolá, hogy a' közbejárulás csak akkor történt, miután a' baj már elviselhetlenné lón s minden jószerű mód sikeretlennek mutatkozték. A' közbejárulás egyetlen czélja a' béke-helyreállítás, mellynek hat hét évi félbenzakasztása a' kereskedésre nézve szerfölött ártalmas s Montevideo függetlenségének biztosítása s hódításokra vagy különös kereskedelmi előnyekre egyike sem czélzott a' két hatalomnak. Az admirálok utasítva voltak néhány kikötőt ostrom alá venni, miknek elzáratása által legkönnyebb eszközölhetni az argentinai haderő viszszavonulását; ez még nem háboru, mint ezt számosabb példa bizonyítja. A' parnai hadjárás, melly véres ütközetet vezetett, nem az admiráloknak adott utasításokon alapszik, valamint eddigelő még be sem is érkezett illető tudósítás a' dolog valódi oka felől. Végül a' gabnabill másodsorri olvastatásáról tanácskoztak. Yorke a' bill visszavetetését indítványozá, midőn azt hat hónapra elhalasztatni kérte s utána még számos szónok nyilatkozott Peel és javaslati ellen. 24kén a' tanácskozást folytatták.

A' britt akademia legutóbbi gyűlésében Bey Oglu bolgár herceg volt jelen, ki a' francia s angol kormányok figyelmét országára fordítani törekszik s diplomatikai közbejárulástól honfiai helyzetének javulását várja s reményli, kiket most a' török tisztviselők szerfölött nyomnak s mindenkép sanyargatnak. A' herceg már is hoszszas időig értekezett Aberdeen lorddal s legbarátságosb fogadtatásban részesült.

